

VIROLAHDEN KUNTA

**SISÄISEN VALVONNAN JA
RISKIENHALLINNAN PERUSTEET**

XX.XX.2024

VAHVISTETTU KUNNANVALTUUSTOSSA § XX PVM

1. LAINSÄÄDÄNTÖ JA SOVELTAMISALA.....	3
2. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN TAVOITE JA TARKOITUS	3
3. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN.....	4
4. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA OSANA KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN JOHTAMIS- JA HALLINTOJÄRJESTELMÄÄ.....	5
5. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI.....	5
6. TILIVELVOLLISUUS.....	6
7. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEIDEN VOIMAANTULO JA AJAN TASALLA PITÄMINEN.....	6

1. LAINSÄÄDÄNTÖ JA SOVELTAMISALA

Kunnanvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kuntalain 14 §:n mukaisesti. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja johtoa sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa, josta kunta vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

Kunnanhallituksen tulee Kuntalain 39 §:n mukaisesti käytännössä huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä vastata valtuuston päätösten täytäntöönpanosta ja valtuuston päätösten laillisuusvalvonnasta.

Sisäisestä valvonnan ja riskienhallinnan tehtävistä ja vastuista määrätään Virolahden kunnan hallintosäännön luvussa 10. Kunnanhallituksen vastuulle kuuluvan sisäisen valvonnan asianmukainen järjestäminen edellyttää hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävää ohjeistusta, sen johdonmukaista toimeenpanoa ja puutteisiin reagoimista. Johtavien viranhaltijoiden ja erityisesti tilivelvollisten tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta omilla vastuualueillaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohdolle konserniohjeen mukaisesti.

Kuntakonsernin toiminnan valvontaa suoritetaan sisäisen valvonnan lisäksi myös ulkoisena valvontana, jota suorittaa kuntalain 14 luvun mukaisesti kunnanvaltuuston asettama tarkastuslautakunta ja kunnanvaltuuston valitsema tilintarkastaja. Ulkoinen valvonta on kunnanhallituksesta ja viranhaltijajohdosta riippumatonta toimintaa. Ulkoista valvontaa suorittaa myös kunnan asukkaat, joilla on julkisuusperiaatteen mukainen valvontaoikeus- ja mahdollisuus.

2. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN TAVOITE JA TARKOITUS

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että Virolahden kunnalle ja kuntakonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan, ja että toiminta on tuloksellista. Sisäinen valvonta on tärkeä osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kuntajohtamisen ja hallinnon työväline. Sisäisen valvonnan avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäistä valvontaa sisältyy kaikkiin kunnan toimintoihin ja tavoitteena on toiminnan jatkuva kehittäminen.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla kunnan ja kuntakonsernin tilivelvolliset ja muut esihenkilöt pyrkivät varmistamaan, että

1. toiminta on taloudellista ja tuloksellista,

2. päätösten perusteena oleva tieto on riittävää, tarkoituksenmukaista, oikea-aikaista ja luotettavaa,
3. lainsäädäntöä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, ja
4. omaisuus ja resurssit turvataan.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sillä tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

1. tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä
2. arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
3. määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi sekä raportoimiseksi.

Riski on toimintatapoihin liittyvä epäkohta tai tapahtuma, joka voi toteutessaan vaarantaa kunnan, sen toimialojen, tulosalueiden tai tulosyksiköiden sekä konserniyhteisöjen strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista, tehtävien häiriötöntä ja taloudellista toteutumista, tai hyvän hallintotavan toteutumista.

Mikäli kunnanhallitus ei omin toimenpitein saa riittävää varmuutta ja tietoa sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan menettelyiden asianmukaisuudesta ja tuloksellisuudesta, tulee sen tilivelvollisena toimielimenä järjestää **sisäinen tarkastus**. Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa, jonka tehtävänä on auttaa kuntaa sen riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuuden arvioinnissa ja kehittämisessä. Sisäisessä tarkastuksessa arvioidaan sisäisen valvontajärjestelmän ja riskienhallinnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta ja pyritään siten edistämään kunnan tavoitteiden toteutumista.

Sisäisen tarkastuksen tehtävät on määritelty hallintosäännössä, ja toiminnon tarkoitus, tehtävät ja vastuut määritellään tarkemmin kunnanhallituksen hyväksymässä **sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeessa**.

3. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN

Virolahden kunnassa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja käytännön järjestämisvastuu jakautuvat hallintosäännössä sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeessa määritellyllä tavalla organisaation eri tasoille. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimintana kytkeytyy Virolahden kuntakonsernissa tiiviisti talouden suunnittelu- ja seurantaprosessiin ja kattaa täten kunnan koko tehtäväkentän. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Riskienhallinnan tulee ulottua kaikkiin riskiluokkiin, sekä sisäisiin että ulkoisiin.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuuden jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena ja sopimusten hallintana. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyy vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut Virolahden kuntakonsernissa on määritelty hallintosäännössä ja niitä on täsmennetty kunnan hallituksen hyväksymässä ***sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeessa***. Valtuuston hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet tulee huomioida myös ***konserniohjeessa***. Yksityiskohtaisempia ohjeita sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta tai toiminnon vuosittaisista painopistealueista voidaan antaa lisäksi muun muassa ***osana talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjetta, talousarvion täytäntöönpano-ohjetta*** sekä ***tilinpäätöksen laadintaohjetta***.

4. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA OSANA KUNNAN JA KUNTAKONSERNIN JOHTAMIS- JA HALLINTOJÄRJESTELMÄÄ

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee kuntakonsernissa olla kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Operatiivisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on Kuntalain 23 §:n mukaan osa kunnanhallitukselle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon tehtävää. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on siten osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää sekä strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa, poikkeamiin reagointia ja suoriutumisen arviointia.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on tarkoituksenmukaista tehdä jatkuvaa dokumentoitua toimintaa, jotta sisäisen valvonnan toteutumisesta voidaan varmistua ja sen kehittämistarpeita voidaan arvioida säännöllisesti.

Kuntakonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään: strategiset riskit, taloudelliset riskit, toiminnalliset riskit ja vahinkoriskit. Kaikkiin näihin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä, ja riskienhallintaa toteutetaan talousarvion sekä merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä. Tällöin toimielinten on analysoitava toimintaympäristön muutoksia, tunnistettava tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioitava niiden vaikutuksia sekä toteutumisen todennäköisyyttä sekä laadittava tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Kunnanhallituksen tehtävänä on koota näiden perusteella koko kuntakonsernia koskeva riskianalyysi ja valittava menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi. Raportointi toteutuu osana toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia sekä tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä että talousarviovuoden aikana osavuosikatsauksissa.

5. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointia toteutetaan jatkuvana säännöllisenä osana kunnan normaalia raportointia. Riskienhallinta sisältyy keskeisesti kuntakonsernin strategia- ja vuosisuunnitteluun ja se on operatiivisella tasolla mukana eri prosesseissa, toiminnoissa sekä ohjelmissa ja projekteissa.

Hallitus antaa tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä toimintakertomukseensa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen

valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Hallituksen selonteko perustuu sen alaisten toimielinten ja konserniyhtiöiden antamiin selvityksiin.

Mikäli tilikauden aikana havaitaan merkittäviä riskejä, tulee kunnanhallituksen alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden sekä konserniyhteisöjen raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi valvontavastuussa olevalle ja valvontavastuussa olevan tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Raportoinnista on annettu tarkempia ohjeita kunnanhallituksen hyväksymissä **sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeessa** sekä **konserniohjeessa**.

6. TILIVELVOLLISUUS

Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastajan on tarkastettava, onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. Tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastajan on esitettävä tarkastuksen tulokset, ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, on hänen luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisuusaseman puuttuminen vapauta esihenkilöitä toiminnan valvontavastuusta.

7. SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEIDEN VOIMAANTULO JA AJAN TASALLA PITÄMINEN

Nämä perusteet tulevat voimaan kunnanvaltuustokäsittelyn myötä ja ovat voimassa toistaiseksi. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan perusteet tuodaan valtuuston käsittelyyn vähintään valtuustokausittain tai kun toiminnassa tai toimintaympäristössä tapahtuu sellaisia muutoksia, jotka edellyttävät perusteiden päivittämistä. Kunnanhallituksen tulee täydentää kunnanvaltuuston hyväksymiä sisäisen valvonnan perusteita sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeella. Toimintaohjetta voidaan täydentää muilla sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa täydentävällä ohjeistuksella.